Пише: Стивен Мајер
среда, 09 децембар 2009 21:52

(Политика, 09.12.2009)

Међународни суд правде тренутно разматра легалност независности Косова, али како ће изгледати победа? Кроз неколико месеци суд ће донети одлуку, а постоје три могућа исхода. Могао би да одлучи у корист Србије, да подржи самопроглашену независност Косова или да донесе неодређено мишљење – на пример, да обе стране у нечему имају право. Иако многи коментатори мисле да ће суд бити неодређен, то није неизбежан исход.

Какво год да буде, то ће бити „саветодавно", законски необавезујуће мишљење. И што је важније, „победа" ће зависити од тумачења. Могли бисмо, на пример, помислити, да ће одлука у корист Србије бити победа Београда. Ипак, није нужно тако. Победа за Србију могла би да буде у великој супротности са интересима актуелне владе у Београду. У овом тренутку влада може да каже „видите, дали смо све од себе, ствар је сада у рукама адвоката. Ако изгубимо, није наша грешка, већ грешка адвоката". То би омогућило влади да онда каже „сада је време да оставимо Косово иза нас и кренемо даље – суд је рекао своје и пошто смо ми покренули случај, имамо моралну обавезу да прихватимо одлуку".

Можда је председник Тадић за ово припремао народ Србије када је недавно изјавио да Срби морају да имају „флексибилнији приступ Косову". Сем тога, да ли би одлуку ЕУ о укидању виза требало посматрати такода Београд буде „флексибилнији" у вези са питањем Косова? Могуће је, онда, да би садашња влада пораз пред Међународним судом означила као „победу".

У том случају, Вашингтон скоро сигурно притиснуо би владу у Београду да „прихвати" губитак и крене напред са такозваним евроатлантским задацима. То је, међутим, лажна дихотомија. Не мора да постоји један избор између даљег инсистирања на правима Србије на Косову и будућности Србије као дела Европе. Нажалост, Вашингтон и неколико европских престоница живе у прошлости. За њих хладноратовска подела у Европи и даље дефинише реалност. У данашњој Европи, Србија – као и остале балканске земље – може и треба да следи сопствене интересе и на истоку и на западу, са ЕУ и САД, али и са Русијом, Кином и низом других земаља.

Одлука суда у корист Србије представљала би моралну победу, али би је Приштина одбацила и игнорисала, па би терет опет пао на Београд. То би заправо вратило косовско питање скоро на исто место где је било пре него што је одлука донета. С друге стране, одлука која признаје независност Косова осоколила би владу у Приштини и подстакла још земаља да га признају. Врло вероватно би с таквом одлуком порастао број земаља које признају независно Косово. То би такође угушило сваку наду да ће Србија да задржи било који део Косова.

Таква одлука у најбољем случају оставила би на цедилу преостале Србе на Косову, а у најгорем препустила би их покушајима да се оживи Ахтисаријев план. Нажалост по том плану српске заједнице на Косову биле би изоловане, нарочито ако не буду имале пуну подршку владе у Београду.

Ефекат двосмислене или неодређене одлуке зависиће од тога шта тачно суд буде рекао. Ако буде поставио конкретне захтеве, као што је примена неких делова Ахтисаријевог плана или одобрење некаквих финансијских аранжмана, свака страна ће издвојити оне делове који одговарају њеним интересима. Двосмислена или неодређена одлука ипак највероватније вратила би Косово тамо где је било пре разматрања овог случаја у суду, али у још конфузнију ситуацију. И у том случају Срби на Косову остали би изоловани, а важна питања суверенитета и граница без решења.

Када се све узме у обзир, одлука владе у Београду да покрене овај случај пред Међународним судом правде била је грешка, осим наравно, ако је све време имала циљ да „изгуби" и тако побегне од одговорности, сваљујући је на адвокате. Али ако је стратегија таква, мало је вероватно да ће успети, баш као што ни одлука у корист Србије или неодређена пресуда неће приближити косовско питање решењу. Оно може да се реши праведно једино у политичком процесу у ком ће обе стране пристати на компромис и жртвовање. Београд мора да схвати да неће повратити цело Косово – чак ни са понудом за проширену аутономију. А Приштина мора да схвати да никада неће бити у стању да крене напред уколико не буде спремна да препусти Србији део северно од Ибра и створи специјалне услове за остала подручја са већинским српским становништвом. То је једини разуман начин да се овај проблем реши и такав компромис морају снажно да подрже и Запад и Русија.

Професор националне безбедности и политичких наука на вашингтонском Националном универзитету за одбрану